



# LGbT TEMEL KAVRAMLAR- TÜRKİYE'DE LGbTİ HAREKETİ

# TOPLUMSAL CİNSİYET

Farklı kültürlerde, coğrafyalarda ve farklı tarihsel zamanlarda kadınlara ve erkeklere toplumsal olarak yüklenen roller ve sorumluluklar bütünü ifade eder. Her iki cinse ait olan bu özellikler, aile, okul, işyeri, din, kültürel öğretiler tarafından beslenir, yeniden üretilir.

Toplumsal cinsiyet rolü:

Toplumsal cinsiyetin bir parçasıdır ve kişinin kendisini bir oğlan çocuk/ erkek veya kız çocuk/kadın konumunda göstermek için yaptığı ve söylediği şeylerin tümü olarak tanımlanmaktadır. Bireyler arasındaki biyolojik cinsiyet farkı toplumsal bir eşitsizlik yaratmazken, kadına ve erkeğe yüklenen toplumsal cinsiyet rolleri eşitsizlik ve ayrımcılığa neden olmaktadır.

# BİYOLOJİK CİNSİYET

- Biyolojik cinsiyet genellikle, bir insanın penis, testisler, vajina, rahim ve benzeri biyolojik özellikleri üzerinden tanımlanır. Bunlar anatomik bakımdan bir kişiyi kadın ya da erkek olarak tanımlayan özelliklerdir.

# CİNSEL YÖNELİM

- Belli bir cinsiyetteki bireye karşı süregelen duygusal ve cinsel çekimi ifade eder. Tanımlanmış üç cinsel yönelim vardır:
  - Kişinin kendi cinsiyetinden birine yönelmesi, eşcinsellik
  - Kişinin her iki cinsiyete yönelmesi, biseksüellik
  - Kişinin karşı cinse yönelmesi, heteroseksüellik

# CİNSEL YÖNELİM

- Cinsel yönelim, duyguları ve kendilik kavramını içerdiği için cinsel davranıştan farklıdır. Bireyler davranışlarıyla cinsel yönelimlerini ifade edebilecekleri gibi etmeyebilirler de.

# Eşcinsel

- Duygusal ve cinsel açıdan hemcinsine ilgi duyan kadın veya erkektir. Eşcinsellik uzun yıllar boyunca, bilimsel açıdan da dahil olmak üzere, çeşitli gruplar tarafından bir cinsel kimlik bozukluğu, hastalık, sapıklık gibi olumsuz ifadelerle tanımlanmıştır. 1973 yılında Amerikan Psikiyatri Birliği Ruhsal Bozuklukların Tanı ve İstatistiksel El Kitabı IV (DSM IV) ile ve daha sonra Dünya Sağlık Örgütü de Uluslararası Hastalık Sınıflandırması (ICD) ile eşcinselliğin ruhsal bir bozukluk olmadığı kararını almış ve bu kavramı hastalık sınıflandırmalarından çıkarmıştır. Türkiye’de de resmi olarak DSM IV kullanılmaktadır.

# Gey

- Erkek eşcinsel demektir. Başlangıçta hem kadın hem de erkek eşcinselleri kapsayan bir sözcük olmasıyla birlikte, günümüzde sadece erkek eşcinselleri ifade etmek için kullanılır.

# Lezbiyen

- Kadın eşcinsel demektir. Sözcüğün kökeni, M.Ö. 6. Yy da, Yunan kadın şair Sappho'nun yaşadığı Lesbos (Midilli) adasından gelir.



# Biseksüel

- Duygusal ve cinsel açıdan her iki cinsiyete de ilgi duyan kadın veya erkek demektir. Biseksüel bir kimse her iki cinse de aynı ölçüde ilgi duymayabilir ve bu ilginin derecesi de zaman içinde değişebilir. Biseksüellik, aynı anda hem bir kadına hem bir erkeğe ilgi duymak, her iki cinsiyetten iki bireyle aynı anda birlikte olmayı gerektirmez. Biseksüel olup, aynı anda hem bir kadına hem bir erkeğe ilgi duymak daha çok poliamori (çoklu aşk) ile ilgili bir durumdur.

# Heteroseksüellik

- Duygusal ve cinsel açıdan karşı cinse ilgi duyan kadın veya erkek demektir. Heteroseksüellik kendiliğinden ve zorunlu olarak toplumda egemen olan var oluştur. Toplumda norm olarak kabul edilen heteroseksüellik olduğundan ve aksini söylemedikçe herkes heteroseksüel kabul edildiğinden, heteroseksüel bireyler, kendilerini heteroseksüel diye tanımlama gereği duymazlar.

# CİNSİYET KİMLİĞİ

- Kişinin kendini hangi toplumsal cinsiyet kimliği üzerinden tanımladığı veya diğer insanlar tarafından hangi toplumsal cinsiyet kimliği üzerinden tanımlandığını ifade etmek için kullanılır. Kùltürümüzün herhangi bir cinsiyete ait olma durumunda bireyden beklediği nitelik veya karakter özellikleridir.

# Karşıt giysicilik- Tra(ns)vestizm

- Geçici olarak karşı cinsten biri gibi yaşamak için, o cinse ait giysilerin giyilmesi ve karşı cins gibi davranılmasıdır. Kalıcı bir cinsiyet değişikliği özlemi veya bununla ilgili bir hormonal ve cerrahi tedavi isteği yoktur. Bu kavram, Avrupa'daki «crossdresser» a denk gelir; ancak ülkemizde daha çok transseksüellikle karıştırılır.

# Travesti

- Daha çok dış görünüşle ve davranışlarıyla karşı cinse ait olma isteğinde olan kişidir. Bu sözcük, kişideki transvestizmi ifade eder. Halk arasında travesti dendiğinde daha çok kadın giyimi ve davranışındaki erkekler akla gelse de travesti kelimesi hem erkek hem de kadın için geçerlidir. Yani erkek giyimindeki ve davranışındaki kadınlar için de kullanılır.

# Transseksüel

- Kendisini karşı cinsten biri olarak tanımlayan kişidir. Hem erkek hem de kadın için geçerlidir. Kişi erkek olduğu halde kadın olmayı; kadın olduğu halde de erkek olmayı isteyebilir. Ancak transseksüel, daha çok ruhsal eğilimler için belirleyici bir kelimedir. Kişinin davranışlarından çok iç dünyasında kendisini karşı cinsten biri gibi görmesi ve hissetmesidir. Bu yüzden transseksüel bireyleri dış görünüşlerinden belirlemek söz konusu değildir.


# Transseksüel

- Bireyler kendilerini karşı cinsten hissettiklerini dış görünüşlerine her zaman yansıtmazlar. Transseksüellik cinsiyete dair kimliği ifade eder; bireylerin cinsel yönelimi ile ilgili değildir. Transseksüel bir birey, heteroseksüel, biseksüel veya eşcinsel olabilir.

# İnterseks

- Kadın ve erkekler için olağan sayılmayacak bir şekilde dış genital organ veya iç üreme sistemi ile doğmuş kişilerdir.
- Birden fazla biyolojik durumun tanımlandığı bir şemsiye gibi", farklı genital organlar, üreme organları ve/veya farklı kromozomlara sahip insanları kapsayan biyolojik bir durumdur.
- Tek tip bir "interseks beden" yoktur. Her interseks bireyin kendine özgü özellikleri vardır. İnterseksüalite her zaman bedensel olarak görünür bir durum da olmuyor. Kişi doğum yapmaya karar verdiğinde ya da bunun gibi durumlarda fark edilebilmektedir.
- Ama bir kişinin biyolojik cinsiyetinin interseks olması, toplumsal cinsiyetini kadın ya da erkek olarak tanımlamasına engel değil. İnterseks bireylerin cinsel yönelimi de heteroseksüel, eşcinsel, biseksüel vs olabilmektedir.
- İnterseks bireyler kendilerini kadın veya erkek olarak tanımladığı gibi, bu kadın-erkek ayrımını tamamen reddedebilmektedirler de.



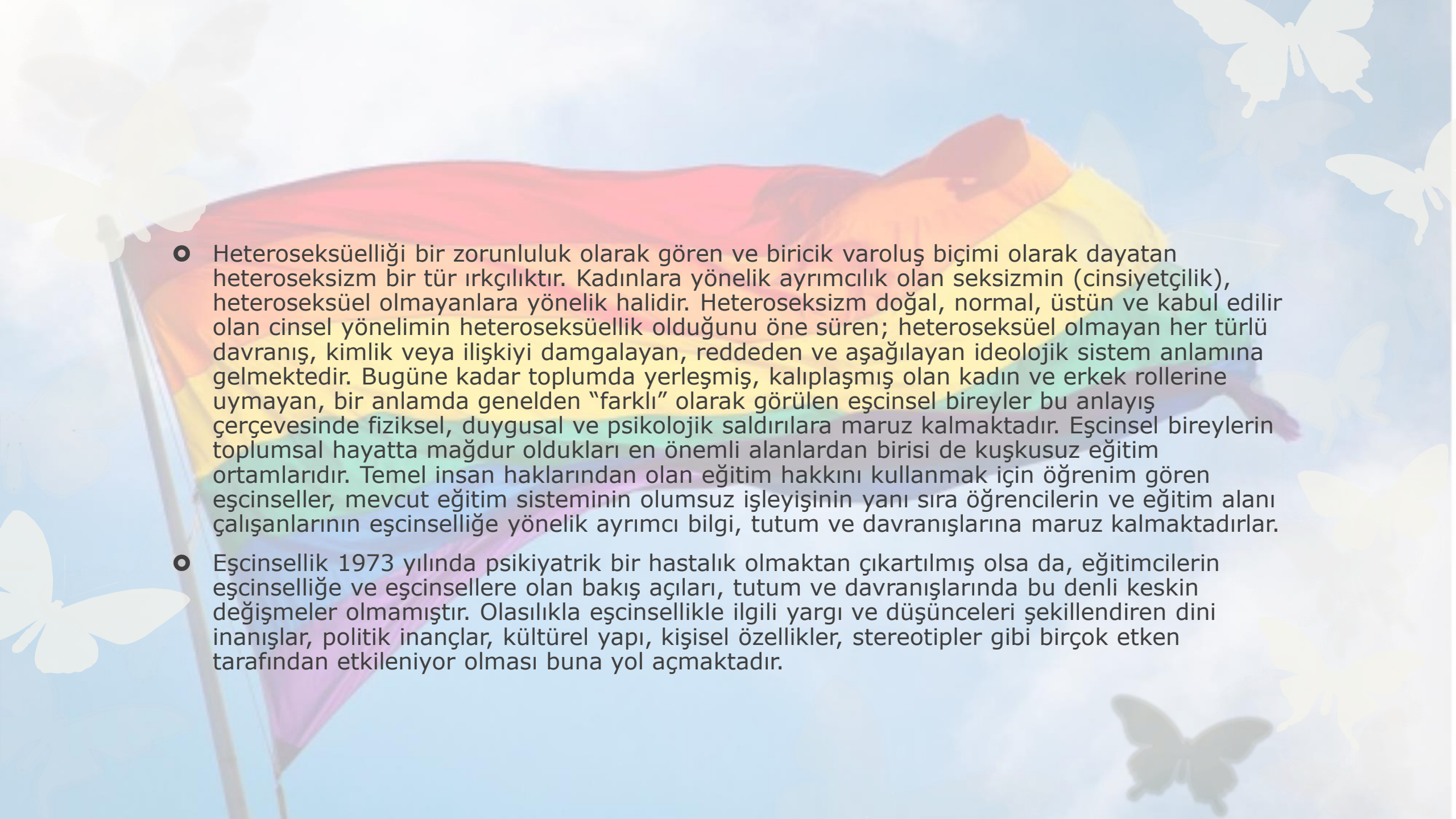


**İnterseks bireylerin "tedavi"ye ihtiyaçları var mı? İnterseks bireyler hasta mıdır?** Bir ocuđun interseks özelliklerinin acil tedavi gerektiren sağlık sorunlarına yol açtığı çok az örnek vardır. Aksine, interseks bireylerin de bütün bireyler gibi bazen sağlık sorunları olabilir. Örneđin; kadın olmak bir sağlık problemi değildir fakat "kadın"lara özgü, meme ve yumurtalık kanseri gibi, sağlık problemleri vardır.

○ **İnterseks bireyler neden tıbbi tedaviye tabi tutulurlar?** İnterseks vücutlar genellikle bir cinsiyet veya diğeriyle kategorize edilemediklerinden; cinsel kimlikleri, kendilerini ifade biçimleri, kimleri çekici bulacakları hakkında varsayımlarda bulunulamayacağından; bu tür varsayımların interseks bireylerde oluşturduğu rahatsızlık duygusu, bir sağlık problemi oluşturmamasına rağmen bu bireyleri tıbbi müdahaleye yöneltmektedir, da interseks çocuk ve gençler rızaları dışında cerrahi müdahaleye maruz kalmaktadır. Kaldı ki, 1 Şubat 2013'te Birleşmiş Milletler bu müdahaleleri uygun bulmadığını açıkladı çünkü kanıtlar tıbbi olarak gereksiz "normalleştirme" yöntemlerinin (değiştirilemez genital ameliyatlar gibi) fiziksel ve psikolojik olarak zararlı olabileceğini; çocuk ve gençlerin bu yöntemlere muvafakat etmesi beklenemez (geniş bilgi için [oii-usa.org](http://oii-usa.org)). Hatta ergen bireyler bile okullarında arkadaşları, evde aileleri veya doktorları tarafından tedavi olmak adına baskı görmektedirler ve çoğunlukla onlara boyun eğmekten pişman olmaktadır.

# Heteroseksizm

- Heteroseksüelliğin yegane cinsel yönelim olduğunu ileri süren, diğer cinsel yönelimleri yok sayan, baskılayan ya da aşağılayan ideolojidir. Heteroseksüelliği bir zorunluluk olarak görme ve biricik varoluş biçimi olarak dayatmadır.
- Heteroseksüelliğin karşıtı olarak eşcinselliğin yer aldığı toplumsal bir dizi alanda, heteroseksüelliğe ayrıcalıklı rol atfedilen, çok çeşitli toplumsal pratikleri (dil, kamusal alan, özel alan) anlatan bir terimdir. Heteroseksizm tek başına eşcinselliğin karşısında konumlanan bir yönelim değildir, daha da fazlasıdır.

- 
- Heteroseksüelliği bir zorunluluk olarak gören ve biricik varoluş biçimi olarak dayatan heteroseksizm bir tür ırkçılıktır. Kadınlara yönelik ayrımcılık olan seksizmin (cinsiyetçilik), heteroseksüel olmayanlara yönelik halidir. Heteroseksizm doğal, normal, üstün ve kabul edilir olan cinsel yönelimin heteroseksüellik olduğunu öne süren; heteroseksüel olmayan her türlü davranış, kimlik veya ilişkiyi damgalayan, reddeden ve aşağılayan ideolojik sistem anlamına gelmektedir. Bugüne kadar toplumda yerleşmiş, kalıplaşmış olan kadın ve erkek rollerine uymayan, bir anlamda genelden "farklı" olarak görülen eşcinsel bireyler bu anlayış çerçevesinde fiziksel, duygusal ve psikolojik saldırılara maruz kalmaktadır. Eşcinsel bireylerin toplumsal hayatta mağdur oldukları en önemli alanlardan birisi de kuşkusuz eğitim ortamlarıdır. Temel insan haklarından olan eğitim hakkını kullanmak için öğrenim gören eşcinseller, mevcut eğitim sisteminin olumsuz işleyişinin yanı sıra öğrencilerin ve eğitim alanı çalışanlarının eşcinselliğe yönelik ayrımcı bilgi, tutum ve davranışlarına maruz kalmaktadırlar.
  - Eşcinsellik 1973 yılında psikiyatrik bir hastalık olmaktan çıkartılmış olsa da, eğitimcilerin eşcinselliğe ve eşcinsellere olan bakış açıları, tutum ve davranışlarında bu denli keskin değişimler olmamıştır. Olasılıkla eşcinsellikle ilgili yargı ve düşünceleri şekillendiren dini inanışlar, politik inançlar, kültürel yapı, kişisel özellikler, stereotipler gibi birçok etken tarafından etkileniyor olması buna yol açmaktadır.

## **HETEROSEKSİST**

- Heteroseksizmi savunan kişidir. Heteroseksüellik dışında hiçbir varoluşu kabul etmez ve heteroseksüel olmayanlara şiddete varan fizik ya da psikolojik terör uygular. Lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireylerin eşit vatandaşlık hakkını tanımayan heteroseksist sistem, LGBT'lerin başta yaşam, ifade ve örgütlenme hakkı olmak üzere temel insan haklarını güvenceye alıp korumaya yanaşmamaktadır.

# Heteronormativite


- Heteroseksüelliğin normal ve tek cinsel yönelim olarak görülmesi, toplumsal değerlerin, kuralların ve yaşam biçimlerinin herkes heteroseksüelmiş gibi kabul edilmesidir. İnsanların kadın ve erkek olarak ikiye ayrılması, cinsel ilişkilerin ve evliliklerin sadece karşı cinsiyetlere sahip kişiler arasında olabileceğini ve her cinsiyetin kendine has rolleri olduğunu iddia eden inançlar, düşünceler ve normlar bütünüdür.

# Homofobi

- Genel anlamıyla eşcinsellere karşı olumsuz duygu, tutum ve davranışlar olarak tanımlanır. Homofobi kişisel bir korku ve irrasyonel bir inanç olmanın çok ötesinde kültür ve anlam sistemleri ile, kurumlar ve geleneklerle ilişkili olarak ele alınması gereken, politik bir alanda oluşan, gruplar arası bir sürece işaret eder. Homofobik ideoloji kendiliğinden kişisel bir özellik olarak değil, belli bir sosyo-kültürel bağlam içinde oluşur. Irkçılık ve seksizm( cinsiyetçilik) ile de bağlantılıdır.

- Homofobi günümüzde cinsel yönelimi heteroseksüel olmayan kişilere karşı ayrımcılığı ifade etmek için kullanılan genel bir terim olmakla birlikte "geyfobi", "lezfobi", "bifobi" ve "transfobi" gibi farklı biçimlerde de kendisini gösterebilmekte ve ifade edilmektedir. Cinsel yönelim ve cinsel davranışların XIX. yüzyıl sonundan başlayarak tıp disiplini kapsamında sağlık ve hastalık boyutlarıyla değerlendirilmeye başlanması çok sayıda yeni soruna neden olmuştur. O zamana dek günah ve suç kavramları üzerinden ayrımcılık ve dışlanmaya maruz kalan eşcinseller, bu kez tedavi uygulamalarının nesnesi haline getirilmiş ve örselenmişlerdir.
- 1970'li yıllardan sonra eşcinselliğin hastalık kategorisi olmaktan çıkarılması önceki dönemlerde yapılan tedavi çabalarının olumsuz etkilerinin daha nesnel değerlendirilebilmesini sağlamıştır. Eşcinselleri "heteroseksüel yapma" olarak tanımlanabilecek onarım ve dönüştürme tedavilerinin hem eşcinseller hem de bu tedavileri uygulamak zorunda kalan hekimlerde olumsuz etkilere neden olduğu bilinmektedir.
- Eşcinselliğin hastalık olarak değerlendirilmesi, tıpkı şizofreni ve benzeri ağır psikiyatrik hastalıklara yakalanmış bireylerin maruz kaldıkları "stigmatizasyon"a onların da hedef olmasını ve toplumda ayrımcılığa uğramalarına yol açmıştır. Bu ayrımcılık, başta homofobi olmak üzere değişik adlandırmalarla tanımlanmaya çalışılmıştır. Eşcinsellere ve eşcinselliğe karşı olumsuz duygu, düşünce, tutum ve davranışları anlatmak amacıyla temel olarak üç terim kullanılmaktadır; homofobi, homonegativizm ve heteroseksizm.



- 
- Heteroseksist ideolojinin bir ürünü olarak homofobi, heteroseksüel olmayan kişilerin kimliklerinin yok edilmesi veya gizli kalmasını dayatmaktadır. Homofobi, bir gruba sahip oldukları kimlikleri nedeniyle yöneltilen her türlü ayrımcılık, olumsuz davranış ve tutumu içerir. Homofobi heteroseksüel ve eşcinsel kişilerde farklı derecelerde bulunabilir. Homofobi toplumsal olarak beslenen cinsiyetçi politik bir tutumdur

# Transfobi

- Travesti ve transseksüellere yönelik önyargı ve nefreti anlatır. Biyolojik cinsiyetten dolayı kendisinden beklenen seksüel ve toplumsal rollere uymayarak cinsiyet değiştirenlerle karşı bir tür kaygı ve korku ifadesidir.

# Türkiye'de LGBTİ Hareketi

- 1970'ler
- 1980'ler
- 1990'lar
- 2000'ler
- 2010'dan sonrası

# Heteroseksizm Karşıtı Mücadele- Türkiye'deki Sivil Toplum Örgütleri, Oluşumlar

- LGBT'ler homofobi, transfobi ve heteroseksizmle baş edebilmek için örgütlü bir mücadelenin gerektiğine inanarak derneklerde örgütleniyorlar. Uğradıkları ayrımcılık ve şiddetle mücadele ederek birbirilerine destek oluyorlar. Onların bu mücadelesine heteroseksüeller de katılabiliyor. Çünkü bu mücadele heteroseksizm karşıtı bir mücadele.

# Türkiye'deki Dernekler ve Oluşumlar

- KAOS GL DERNEĞİ
- PEMBE HAYAT DERNEĞİ
- SİYAH PEMBE ÜÇGEN
- LAMBDA İSTANBUL
- SPOD
- LİSTAG
- GÖKKUŞAĞI AİLELERİ GRUBU